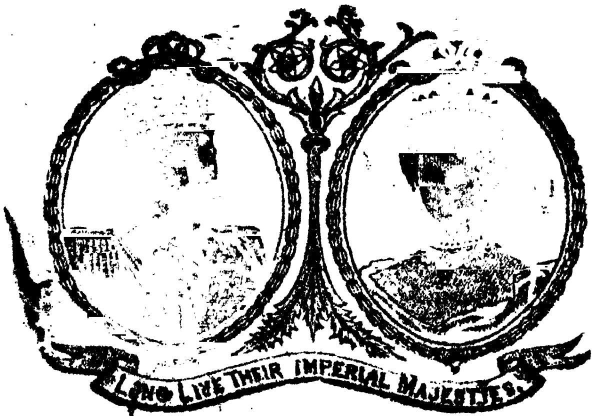
મદાર સરકારે મંજુર કરેલાં નવાં ધોરણો પ્રમાણે

— ધોરણ ૩ જાનું —

શાળોપયોગી મુખગણિત.

— રચનાર —

ખંડેરાવ માનાજી પવાર
હેડમાસ્તર મ્યુ. સ્કુલ નં. ૧૬
સલાબતપુરા — સુરત.

સંવત ૧૯૭૧. — સને ૧૯૧૫.

કીંમત રૂ. ૦-૧-૬.

નામદાર સરકારે મંજુર કરેલાં નવાં ધોરણો પ્રમાણે

— ધોરણ ૩ જાનું —

શાળોપયોગી મુખગણિત.

—રચનાર—

ખંડેરાવ માનાજી પવાર

હેડમાસ્તર મ્યુ સ્કુલ નં. ૧૬

સલાબતપુરા — સુરત.

સંવત ૧૯૭૧. — સને ૧૯૧૫.

કીંમત રૂ. ૦-૧-૬.

— *Published by* —

Balubhai Karsandas Narandas Bookseller,
Nanavat-Surat.

— *Printed by* —

Thakordas Mansing at the "Jain Vijay" Printing Press", Near Chowta Bridge-Surat.

સૂચના.

શિક્ષકે શિક્ષણ આપવાના ક્રમમાં આગળ વધતાં સિંહાવલોકન કરવાની ખાસ અગત્ય છે. માટે ત્રીજા ધોરણનું મુખગણિત શરૂ કરતાં પ્રથમ બીજા ધોરણમાં શીખી ગએલા મુખગણિત સંબંધી વર્ગનું જ્ઞાન તપાસવા તથા તેમાં સંગીનતા આણવા તેનું પુનરાવર્ત્તન કરી ત્રીજા ધોરણનો અભ્યાસક્રમ શરૂ કર્યો છે. આ પદ્ધતિ શિક્ષકોએ અચૂક ગ્રહણ કરવી. નામદાર સરકારે એ ઇરાદાથીજ "આગલા ધોરણના અભ્યાસ ઉપરાંત" આવા શબ્દો ખાસ મુકયા છે.

ત્રીજા ધોરણમાં અઢીઆં સુધીના તમામ આંકની સમજ પૂર્વક માહીતી હોવી જોઇએ અને તેનો ઉપયોગ સુલટી અને ઉલટી રીતે સરળતાથી કરતાં આવડવો જોઇએ. એ શિક્ષક અને વિદ્યાર્થી ઉભયને સાનુકુળ થઇ પડે માટે અમે જે પદ્ધતિ સ્વીકારી છે તે ખસુસ ધ્યાનમાં રાખવી.

૧. આંકનો ઉપયોગ થાય એવા સાદા ગુણાકાર,
૨. આંકનો ઉપયોગ થાય એવા સાદા ભાગાકાર,
૩. નાણાંની અને મણની ધાતોનો ઉપયોગ થાય એવા ગુણાકાર, અને
૪. નાણાંની અને મણની ધાતોનો ઉપયોગ થાય એવા ભાગાકાર.

આ મુખ્ય ચાર રીત અને એથી ઉત્પન્ન થતી મિશ્ર રીતોનો ઉપયોગ કરવો. તે ઉપયોગ શી રીતે થાય છે તે સ્થળે સ્થળે ઉદાહરણો આપી બતાવ્યું છે.

આપેલાં ઉદાહરણો અને તેમાં સમાએલી પદ્ધતિઓજ ત્રીજા ધોરણના મુખગણિતની હદ સમાપ્ત કરે છે, એમ કદી માનવાનું નથી. એ તો માત્ર માર્ગદર્શક છે. પણ એમાં બતાવેલો માર્ગ સંપૂર્ણ અવલોકયા બાદ આગળ વધવું. સ્થળ, સંજોગ ને સમય એ ત્રણને અનુસરી અન્ય રીત અને ઉદાહરણનો વાપર કરવો.

શેર અને મણની ધાતોનો ઉપયોગ થાય એવું મુખગણિત શરૂ કરતાં પ્રથમ કાટલાં ખાસ હાજર રાખવાં. ધાતોના વ્યવહારૂ પ્રશ્ન પૂછવા. તેનો ઉત્તર ન મળે તો તેજ વિદ્યાર્થી કને રજુ રાખેલાં કાટલાં દ્વારા શોધી કઢાવવું. નાણાંની ધાતને માટે પણ એમજ સમજવું.

ખંડેરાવ માનાજી પવાર.

ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

આ કોષ્ટક શીખવતી વખતે પાઇ, અધેલા, પૈસા, ઢબુ, આની, બેઆની, પાવલી, અડધા, રૂપીઆ, અર્ધગિણી, અને ગેણી હાજર રાખવાં.

૧॥ પાઇ=૧ અધેલો.
૩ પાઇ=૧ પૈસો.
૨ પૈસા=૧ ઢબુ.
૪ પૈસા=૧ આનો=૧આની.
૮ પૈસા=૧ બેઆની.
૪ આના=૧ પાવલી.
૮ આના=૧ અડધો.
૧૬ આના=૧ રૂપીઓ.
૭॥ રૂપીઆ=૧ અર્ધગિણી.
૧૫ રૂપીઆ=૧ ગેણી.

---

૧ અધેલો=૧ અર્ધો પૈસો.
૨ અધેલા=૧ પૈસો.
૪ અધેલા=૨ પૈસા.
૬ અધેલા=૩ પૈસા.
૮ અધેલા=૪ પૈસા.

---

૩ પાઇ=૧ પૈસો.
૬ પાઇ=૨ પૈસા.
૯ પાઇ=૩ પૈસા.
૧૨ પાઇ=૪ પૈસા.

---

૧ પૈસો=૦। આનો.
૨ પૈસા=૦॥ આનો.
૩ પૈસા=૦॥। આનો.
૪ પૈસા=૧ આનો.

---

૧ ઢબુ=૦॥ આનો.
૨ ઢબુ=૧ આનો.

---

૧૯૨ પાઇ=૧ રૂપીઓ.
૧૨૮ અધેલા=૧ રૂપીઓ.
૬૪ પૈસા=૧ રૂપીઓ.
૩૨ ઢબુ=૧ રૂપીઓ.
૧૬ આની=૧ રૂપીઓ.
૮ બેઆની=૧ રૂપીઓ.
૪ પાવલી=૧ રૂપીઓ.
૨ અડધા=૧ રૂપીઓ.

નીચેની ધાતો છોકરાઓ પાસે તોલ કરાવી સમજાવવી અને તેમની જ કને કોષ્ટકો તૈયાર કરાવી પાટીઆ પર અનુક્રમે લખાવવા. આથી સમજ સાથે ધાતનું સચોટ જ્ઞાન થશે.

શેરની ધાત.

૨ અચ્છેર=૧ શેર.
૪ પાશેર=૧ શેર.
૮ નવટાંક=૧ શેર.
૧૬ અધોળ=૧ શેર.
૪૦ રૂપીઆભાર=૧ શેર.
૭૨ પૈસાભાર=૧ શેર.

---

૧ અચ્છેર=૦ll શેર.
૨ અચ્છેર=૧ શેર.

---

૧ પાશેર=૦l શેર.
૨ પાશેર=૦ll શેર.
૩ પાશેર=૦lll શેર.
૪ પાશેર=૧ શેર.

---

૨ નવટાંક=૦l શેર.
૪ નવટાંક=૦ll શેર.
૬ નવટાંક=૦lll શેર.
૮ નવટાંક=૧ શેર.

---

૪ અધોળ=૦l શેર
૮ અધોળ=૦ll શેર.
૧૨ અધોળ ૦lll શેર.
૧૬ અધોળ=૧ શેર.

૪ll પૈસાભાર=અધોળ.
૯ પૈસાભાર=નવટાંક
૧૮ પૈસાભાર=પાશેર.
૩૬ પૈસાભાર=અચ્છેર.
૫૪ પૈસાભાર=પોણો શેર.
૭૨ પૈસાભાર=શેર.

૨ll રૂપીઆભાર=અધોળ.
૫ રૂપીઆભાર=નવટાંક.
૧૦ રૂપીઆભાર=પાશેર.
૨૦ રૂપીઆભાર=અચ્છેર.
૩૦ રૂપીઆભાર=પોણો શેર.
૪૦ રૂપીઆભાર=શેર.

---

૪૦ રૂપીઆભાર=૧ શેર.
૮૦ રૂપીઆભાર=૨ શેર.
૧૨૦ રૂપીઆભાર=૩ શેર.
૧૬૦ રૂપીઆભાર ૪ શેર.
૨૦૦ રૂપીઆભાર=૫ શેર.
૨૪૦ રૂપીઆભાર=૬ શેર.
૨૮૦ રૂપીઆભાર=૭ શેર.
૩૨૦ રૂપીઆભાર=૮ શેર.
૩૬૦ રૂપીઆભાર=૯ શેર.
૪૦૦ રૂપીઆભાર=૧૦શેર.

---

૪૦ શેર=૧ મણ.
૮૦ શેર=૨ મણ.
૧૨૦ શેર=૩ મણ.
૧૬૦ શેર=૪ મણ
૨૦૦ શેર=૫ મણ.
૨૪૦ શેર=૬ મણ.
૨૮૦ શેર=૭ મણ.
૩૨૦ શેર=૮ મણ.
૩૬૦ શેર=૯ મણ.
૪૦૦ શેર=૧૦મણ.

પ્રકરણ ૧.

સરવાળા બાદબાકી.

(૧) કોઈ સંખ્યામાં દશકથી થોડી વધારે કે ઓછી સંખ્યા ઉમેરવી હોય તો પહેલાં પૂરા દશકજ ઉમેરવા. પછી જેટલી વધારે કે ઓછી સંખ્યા હોય તેટલી ઉમેરવી અથવા બાદ કરવી.

જેમકે ૨૪ માં ૩૧ ઉમેરવા હોય તો ૨૪ ને ૩ દશક= ૫૪ માં ૧ ઉમેર્યો તો ૫૫ થયા. ૭૬ માં ૪૮ ઉમેરવા હોય તો ૭૬ ને ૫ દશક=૧૨૬ માંથી ૨ બાદ કર્યા તો ૧૨૪ થયા.

મનોયત્ન ૧.

૧. ૬૫ છોકરા હતા. તેમાં ૫૧ છોકરા વધ્યા તો કુલ કેટલા છોકરા થયા ?

૨. ૪૪ મણકામાં ૨૯ મણકા નાંખીએ તો કેટલા થાય ?

૩. ૭૯ જામફળમાં ૫૬ નાંખીએ તો કેટલા થાય ?

૪. ૮૮ પાઇ અને ૬૪ પાઇ મળીને કેટલું નાણું કહેવાય ?

૫. ૯૬ પૈસામાં ૪૨ પૈસા નાંખીએ તો કેટલા થાય ?

(૨) કોઈ સંખ્યામાંથી દશકથી થોડી વધારે કે ઓછી સંખ્યા બાદ કરવી હોય તો પહેલાં દશક બાદ કરી જેટલી વધારે સંખ્યા હોય તેટલી બાદ કરવી, અને જેટલી ઓછી સંખ્યા હોય તેટલી ઉમેરવી.

જેમકે ૯૬ માંથી ૪૧ બાદ કરવા હોય તો ૯૬ માંથી ૪ દશક જતાં ૫૬ રહ્યા. તેમાંથી ૧ વધારાની સંખ્યા બાદ કરી તો ૫૫ રહ્યા. ૬૫ માંથી ૨૮ બાદ કરવા હોય તો ૬૫ માંથી ૩ દશક ગયા તો ૩૫ રહ્યા. તેમાં ૨ ઓછી સંખ્યા ઉમેરી તો ૩૭ થયા.

મનોયત્ન ૨.

૧. મારી પાસે ૪૫ મણકા હતા તેમાંથી ૩૨ મગનને આપ્યા તો મારી પાસે કેટલા રહ્યા ?

૨. ૬૭ આનામાંથી ૪૨ આના વાપર્યા તો શું રહેશે ?

૩. ૯૬ ગજ કપડામાંથી ૭૧ ગજ ફાડી લીધું તો કેટલું રહ્યું ?

૪. ૭૫ બોરમાંથી ૫૭ બોર ખવાયાં તો કેટલાં રહ્યાં ?

૫. ૮૭ જાંબુમાંથી ૪૮ જાંબુ બીજાને આપ્યાં તો કેટલાં રહ્યાં ?

(૩) એક સંખ્યા કરતાં બીજી સંખ્યા સેજ મોટી હોય અને તે બેનો સરવાળો કરવો હોય તો નાની સંખ્યાની દની પલાખી ભણી તેમાં મોટીની વધારાની સંખ્યા ઉમેરવી.

જેમકે ૨૩ માં ૨૫ ઉમેરવા હોય તો ૨૩ દુ ૪૬ માં ૨ વધારાની સખ્યા ઉમેરી તો ૪૬ + ૨ = ૪૮ થયા.

મનોયત્ન ૩.

૧. ૧૨ ગજની છીંટ હતી ને બીજી ૭૪ ગજ છીંટ લીધી તો કેટલી થઇ ?

૨. ૧૫ પાઇમાં ૧૭ પાઇ ઉમેરીએ તો કેટલી થાય ?

૩. ૨૨ છોકરા અને ૨૩ છોકરા મળીને કેટલા થાય ?

૪. ૨૪ સંતરાં ને ૨૩ કેરી મળીને કેટલાં ફળ થાય ?

૫. ૨૭ કાગળમાં ૨૯ કાગળ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?

(૪) પાણવાળી રકમોનો સરવાળો કરવો હોય તો પહેલી આખી સંખ્યામાં બીજી પૂરી× સંખ્યા ઉમેરવી. પછી રૂપીઆની અને આનાની પાણો અનુક્રમે મેળવવી.

× પૂરી=પૂર્ણાંક.

જેમકે રૂા. ૬ાા~માં રૂા. ૨ા= ઉમેરવા હોય તો આખી રૂા. ૬ાા~ ની સંખ્યામાં પૂરી સંખ્યા રૂા. ૨ ઉમેરી તો રૂા. ૮ા~ થયા. તેમાં રૂા. ાા ઉમેર્યો તો રૂા. ૮ાાા~ થયા. તેમાં રૂા. ૦)= ઉમેર્યા તો રૂા. ૮ાાા≈ થયા

મનોયત્ન ૪.

૧. મગનલાલ પાસે રૂા. ૨)= છે તેને છગનલાલે રૂા. પા~ આપ્યો તો તેની પાસે શું થશે ?

૨. રૂા. ૧ાાા ની નારંગી અને રૂા. ાા=ાાનાં દાડમ લીધાં તો શું ખરચ થશે ?

૩. રૂા. ા~ા ના કાગળ અને રૂા. ૦)=ાાા ના બ્લા-ટિંગ લીધાં તો શું આપવું પડશે ?

૪. રૂા. ૧૭ાા ાા માં રૂા. ૬ા≈ ઉમેરીએ તો શું થાય ?

૫. રૂા. ૨૨ા~ા ની જુવાર અને રૂા. ૨૬)ાાાનાં ઘઉં લીધાં તો શું આપવું ?

(૫) પાણવાળી રકમોની બાદબાકી કરવી હોય તો પહેલા આખી સંખ્યામાંથી બીજી પૂરી* સંખ્યા બાદ કરવી પછી રૂપીઆની અને આનાની પાણો અનુક્રમે બાદ કરવી.

જેમકે રૂા. ૧૨ા=ા માંથી રૂા. ૭ા~ાા બાદ કરવા હોય તો રૂા. ૧૨ા=ા માંથી રૂા. ૭ બાદ કર્યા તો રૂા. પા=ા થયા તેમાંથી રૂા. ાા બાદ કર્યો તો રૂા. ૪ાાા=ા રહ્યા. તેમાંથી રૂા. ૦)~ બાદ કર્યો તો રૂા. ૪ાાા~ા રહ્યા. એમાંથી રૂા. ૦)ાાા બાદ કર્યો તો રૂા. ૪ાાા ાાા આવ્યા.

---

* પૂરાં = પૂર્ણાંક.

મનોયત્ન ૫.

૧. મારી પાસે રૂ. ૩ાા⁼ છે તેમાંથી રૂ. ૧ા~ાા ખરચ્યા તો કેટલા રહ્યા?
૨. રૂ. ૦ાાાઽાા ની એક છત્રી લીધી ને રૂ. ૧)⁼ વેચી. તો કેટલો ફાયદો થાય?
૩. રૂ. ૩)⁼ ની મણુ દાળ લીધી પણ મેં રૂ. ૨ાા આપ્યા તો શું બાકી રહેશે?
૪. મારા પાકીટમાં રૂ. ૨ાા~ હતા તેમાંથી શું ખરચ્યું હોય તો રૂ. ૧ાાા~ાા રહે?
૫. રૂ. ૧ા~ ની એક ચોપડી લીધી તેમાં રૂ. ૦)ઽાા કમીશન મળ્યું તો શું આપવું પડશે?

ગુણાકાર ભાગાકાર.

૨૫ એટલે ૦ા સેંકડો, ૫૦ એટલે ૦ાા સેંકડો, ૭૫ એટલે ૦ાાા સેંકડો અને ૧૦૦ એટલે ૧ સેંકડો.

(૬) કોઈ સંખ્યાને ૨૫, ૫૦ કે ૭૫ એ ગુણવા હોય તો તે રકમનું ૦ા, ૦ાા કે ૦ાાા કરવું. જે આવે તેટલા સેંકડા સમજવા.

જેમકે ૨૨×૨૫=૨૨×૦ા=૫ાા સેંકડા એટલે ૫૫૦.

મનોયત્ન ૬.

૧. રૂ. ૮ ના ૧૦૦ પૂળા તો ૨૫ પૂળાનું શું?
૨. ૫ રૂપીઆની ૧૦૦ કેરી તો ૫૦ કેરીનું શું?
૩. ૭ રૂપીઆના ૧૦૦ નળીઆં તો ૭૫ નળીઆંનું શું?
૪. રૂ. ૦ાા~ નું શેર ઘી મળે તો ૦ાા મણ ૫ શેરનું શું?
૫. રૂ. ૦ાા~ ની એક છત્રી તો ૭૫ છત્રીનું શું?

(૭) કોઈ સંખ્યાને પૂરા સેંકડાએ ગુણવા હોય તો તેને સેંકડાની સંખ્યાએ ગુણી ઉપર બે મીંડાં ચડાવવાં.

જેમકે ૨૭ ને ૩૦૦ એ ગુણવા હોય તો ૨૭ ને ૩ એ ગુણતાં ૮૧ સેંકડા આવ્યા તેની ઉપર બે મીંડાં મૂકયાં તો ૮૧૦૦ થયા.

મનોયત્ન ૭.

૧. એક કડબનો પૂળો ૭ પાઇએ મળે તો ૩૦૦ પૂળાનું શું?
૨. ૨ આનાની ૧ કેરી તો ૨૦૦ કેરીનું શું?
૩. ૪ પાઇનું ૧ કેળું વેચાય તો ૪૦૦ કેળાનું શું?
૪. એક ગજના રૂ. ૦।ᴟ તો ૫૦૦ ગજના કેટલા રૂપીઆ?
૫. દરેક મજુરનો રોજ રૂ. ૦।ᴟ ગણતાં ૬૦૦ મજુરનો રોજ કેટલો?

(૮) જે સંખ્યાને ૫ એ ભાગવા હોય તો તે સંખ્યાનો એકમનો અંક કાપી રહેલી સંખ્યાનું બમણું કરવું, અને તેમાં કાપેલા એકમને ૫ એ ભાગી આવેલો ભાગાકાર મેળવવો એટલે ભાગાકારની સંખ્યા થશે અને કાપેલા એકમને ૫ એ ભાગતાં જે વધશે તે શેષ રહેશે.

જેમકે ૧૨૮ ને ૫ એ ભાગવા છે તો ૮ એકમ કાપી રહેલી સંખ્યા ૧૨ નું બમણું કર્યું તો ૨૪ આવ્યા. તેમાં કાપેલા ૮ એકમને ૫ એ ભાગતાં ભાગાકાર ૧ આવ્યો, તે ઉમેર્યો તો ૨૪+૧=૨૫ ભાગાકાર આવ્યો, અને ૮ ને ૫ એ ભાગવાથી ૩ વધ્યા તે શેષ.

મનોયત્ન ૮.

૧. ૭૪ જમરૂખમાંથી ૫ પાંચની ઢગલી કેટલી થાય અને કેટલા વધે ?

૨. ૪૬ છોકરામાંથી ૫ પાંચની કેટલી હાર થાય ને કેટલા વધે ?

૩. ૧૧૨ ગજ કપડામાંથી ૫ પાંચ ગજના કેટલા કકડા થાય ?

૪. ૩૦૭ કેરી ૫ છોકરાને સરખે ભાગે વહેંચીએ તો કેટલી વધે ?

૫. ૭૧૯ જાંબુના સરખા ૫ ભાગ પાડતાં દરેકમાં કેટલાં આવે અને કેટલાં વધે ?

પ્રકરણ ૨.

પુનરાવર્તન.

અગિઆરાથી ત્રીસા.

મનોયત્ન ૯.

૧. ૪ પાઇની એક કેરી તો ૧૧ કેરીનું શું ?

૨. ૮ પાઇએ શેરના ભાવે રૂ. ૦।॥૧ પાઇના કેટલા શેર કારેલાં આવે ?

૩. રૂ. ૦।= ના શેરના ભાવના પેંડા રૂ. ૪)= ના કેટલા આવે ?

૪. એક ઘડીઆળમાં ૧૨ આંકડા છે ને દરેક આંકડા વચ્ચે ૫ પાંચ કાપા છે તો કુલ કાપા કેટલા ?

૫. ૭ સાતની હાર કરતાં ૮૫ છોકરામાંથી કેટલી હાર થાય ને કેટલા વધે ?

૬. રૂ. ૦।– નું શેર તેલ હોય તો ૧૨ શેરનું શું ?

૭. ૧૨ શેરના રૂ. ૫ા આપીએ તો ૭ શેરનું શું આપવું.

૮. ૪ કોડીની ૧ પાઇ બેસે તો ૫૨ કોડીનું શું બેસે ?

૯. એક કાપડીઆએ ૭ ગજ છીંટના રૂ. ૧ા=ાા લીધા તો ગજનો ભાવ શો ?

૧૦. રૂ. ૨૯ાા માંથી રૂ. ૨)=ની કેટલી ઢગલી થાય ?

૧૧. ૯ ગેણીના મ.ગનારને રૂ. ૨૦ વીસની ૪ નોટ આપીએ તો શું પાછું આવે ?

૧૨. ૧૫ મણ જુવારના રૂ. ૩૧ાાા= તો મણનો ભાવ શો ?

૧૩. રૂ. ૦)= ૧૬ સાધુને સરખે ભાગે વહેંચી આપો.

૧૪. ૩ આનાની એક ચીમની અને ૧ પાઇની એક બત્તીને ભાવે ૧૭ સત્તર લેતાં શું ખરચ થશે ?

૧૫. ૨૫ ખુરસીના રૂ. ૩૬)= આપ્યા તો ૫ ખુરસીની કિંમત શી ?

૧૬. રૂ. ૩ાા– નો મણ ગોળ મળે તો ૧૮ મણની કિંમત શી ?

૧૭. એક માણસ ૧૯ રોજના રૂ. ૭)= કમાય તો ૫ રોજનું શું કમાય ?

૧૮. એક મજુર રોજ રૂ. ૦ાા ૦ાા કમાય ને રૂ. ૦।– ખરચે તો ૧૯ રોજમાં શું બચાવશે ?

૧૯. એક કલાસના ૧૯ છોકરા રૂ. ૦)=ા ફી ભરે છે તો તેમની ફી કેટલી ?

૨૦. ૧૬૦ કાગળમાંથી ૨૦ કાગળની ચોપડી બાંધી દરેક ચોપડી રૂ. ૦)=ા ને ભાવે વેચી તો શું મળશે ?

૨૧. એક છોકરાની ૭ મહીનાની હાજરી ૧૪૭ દિવસની થઇ તો દર મહીને હાજરી કેટલી પડી ?

૨૨. એક રૂપીઆભાર ચાંદીનો ભાવ રૂ. ૦ાા- તો અચ્છેરની કિંમત શી ?

૨૩. રૂ. ૦)=ાા ૧ાા પાઇ ૨૧ ફકીરને સરખે ભાગે વહેંચો.

૨૪. એક માણસે ૨૨ બ્રાહ્મણને એકેક પત્તાળું એકેક સવાંકો મૂકીને આપ્યું. પત્તાળાની કિંમત રૂ ૦- હોય તો કુલ શું ખરચ થશે ?

૨૫. રૂ. ૨ાા ની ૨૨ નારંગી તો ૫ નારંગીનું શું ?

૨૬. રૂ. ૦= ના ભાવની ૦ાા મણ ૨ શેર બાસુદી લઇ રૂ. ૦)≡ શેરના ભાવનું ૦ા મણ બુરૂં નાંખ્યું તો કુલ ખરચ કેટલા ?

૨૭. રૂ. ૦- શેરના ભાવે ૦ાા મણ ૩ શેર દહીં લઇ રૂ. ૦)= ના ભાવની ૧૨ શેર ખાંડ નાંખી શીખંડ બનાવ્યો તો તે કેટલાનો બન્યો ?

૨૮. ૨૩ છોકરાને રૂ. ૦- વાળી એકેક ચોપડી વહેંચી તો શું ખરચ આવશે ?

૨૯. રૂ. ૦)= ને ભાવે ૨૩ સંતરાં અને રૂ. ૦)≡ ને ભાવે ૨૩ દાડમનું શું બેસશે ?

૩૦. એક માણસે રૂ. ૦ાા≡ ના ભાવનાં ૨૩ ધોતીઆં લીધાં તો શું આપવું ?

૩૧. રૂ. ૦-ાા નાં ૨૩ જમરૂખ મળે તો રૂ. ૦)૦ાા નાં કેટલાં ?

૩૨. એક માણસે રૂ. ૦- ના ભાવની ૨૩ ગજ છીંટ લીધી તો શું આપશે ?

૩૩. ૧૧૫ કેરીની ૫ સરખી ઢગલી પાડો.

૩૪. રૂ. ૭૨)= ૨૪ માણસને સરખે ભાગે વહેંચી આપો.

૩૫. ૨૪ ગજ છીંટના રૂ. ૪ાા મળ્યા તો ૫ ગજનું શું?
૩૬. રૂ. ૦)≈ ૨૪ બ્રાહ્મણને સરખે ભાગે વહેંચો.
૩૭. રૂ. ૧૪૪, રૂ. ૬ થી કેટલા ગણા ?
૩૮. રૂ. ૨૦ ની ૬ નોટમાંથી કેટલી ગેણી આવે ?
૩૯. રૂ. ૦)≈ ૧ પાઇનાં ૨૫ જમરૂખ લીધાં તો ૪ પાઇનાં કેટલાં ?
૪૦. રૂ. ૩)≈ ના મણ ચોખા મળે તો ૨૬ મણનું શું?
૪૧. શેર ભીંડા રૂ. ૦)≈ ના મળે, તો ૦ાા મણમાં ૪ શેર ઓછા ભીંડા લીધા તો શું આપવું ?
૪૨. રૂ. ૬ ની એક ઢગલી પાડતાં રૂ. ૧૫૬ માંથી કેટલી ઢગલી થાય ?
૪૩. રૂ ૦)≈ ૧ાા પાઇનું એક સક્કરજન તો ૨૬ સક્કરજનનું શું ?
૪૪. ૧૫૯ મણકામાંની ૩ હાર ૨૩ તેવીસ મણકાની કરી તો બાકીના મણકામાંથી ૨૬ છવીસ મણકાની કેટલી હાર થાય ?
૪૫. ૩ા મણ અનાજ છે, તે પાંચશેરીના કાટલાથી કેટલી વાર જોખવું પડશે ?
૪૬. ૦ાા મણ ૭ શેર દાળ એક ડબ્બામાં માય તો ૪ મણ ૨ શેર દાળ કેટલા ડબ્બામાં માશે ?
૪૭. એક અધમણીઓ એક પાંચ શેરી ને શેર, આટલાં કાટલાંથી ૫ મણ ૮ શેર અનાજ કેટલીવાર જોખવું પડશે ?
૪૮. ૦ાાા મણમાં ૨ શેર ઓછી ચોખાની એક ઢગલી થાય તો ૪ મણ ૮ શેરની કેટલી થાય ?
૪૯. ૨૯ મણ ચોખાના રૂ. ૮૭ તો ૭ મણ ચોખાના કેટલા ?
૫૦. ૦ાાા મણ જુવારના રૂ. ૧ાાા≈ તો ૦ા મણનું શું ?

અડધાથી અઢીઆ.

મનોયત્ન ૧૦.

૧. એક કોથળીમાં ‌ાા મણ ઘઉં માય તો ૮ કોથળીમાં કેટલા માય ?

૨. માણુસ દીઠ રૂ. ‌ાા આપતાં રૂ. ૯ાા જેટલા માણુસને વહેંચાય તેટલા માણુસને રૂ. ૨ાત્ર શી રીતે વહેંચવા ?

૩. ૨૫ માણુસને રૂ. ૧૨ાા આપે તો ૨૨ માણુસને કેટલા આપે ?

૪. મણે રૂ. ૦)ાા મજુરી લેખે ૩૩ મણની મજુરી શું ?

૫. ૨૦ મણ ડાંગરના સરખા ૪૦ વાસણ ભરાયા તો દરેક વાસણમાં કેટલી ડાંગર માઇ ?

૬. રૂ. ‌ાા ની કિંમતની ૪૪ ચોપડી લીધી પણ તેમાં દર ચોપડીએ રૂ. ૦)ાા કમીશન મળ્યું તો શું આપવું પડશે ?

૭. ૫૫ માણસોએ ઉજાણી કરી તેનો રૂ. ૨૭ાા ખરચ આવ્યો તો માણુસ દીઠ ખરચ કેટલો ?

૮. ૧ાા મણ થુલાના રૂ. ૧ાાાત્ર આપ્યા તો ૩ શેરની કિંમત શી ?

૯. ૬૫ માણુસને માણુસ દીઠ ‌ાા શેર ઘઉં આપતાં કેટલાં જોઇશે ?

૧૦. ૭૨ છોકરાને છોકરા દીઠ ‌ાા શેર પેંડા વહેંચવાના છે, પેંડાનો ભાવ રૂ. ‌ા~ હોય તો ખરચ શું આવે ?

૧૧. એક શેરના રૂ. ‌ાા ‌ાા લેખે ૨ મણ ૫ શેરનું શું ?

૧૨. ૦ા મણુ ૮ શેરની એક, એવી ૨ા મણુની કેટલી પોટલી થાય ?

૧૨. શેર દાળની વણુામણુ રૂ. ૦)૦ાા લેખે મણુ ૨ા ની કેટલી ?

૧૪. ૨ાા મણુ ૬ા શેર, એ શેર ૧)—થી કેટલા ગણ્યા છે?

૧૫. રૂ. ૦ા નાં મણુ વેંગણુ મળે તો ૯ મણુનું શું ?

૧૬. એક ગાલ્લીએ રૂ. ૦ા જગાત, તો ૧૩ ગાલ્લીની જગાત કેટલી ?

૧૭. રૂ. ૧૮ નો પગારદાર રૂ. ૪ાા કેટલે મહીને કમાય ?

૧૮. એક માણુસે ૨૩ ચોપડીના રૂ. પાાા આપ્યા તો રૂ. ૧ા ની કેટલી?

૧૯. ૧ પૈસે શેર તો ૦ાાા મણુ ૩ શેર પાપડીની કિંમત શી ?

૨૦. ૧ પૈસે અધોળના ભાવે ૨ાા શેરની કિંમત શી?

૨૧. ૨ શેર ખાંડનો રૂ. ૦ા, તો નવટાંકનું શું ?

૨૨. તેલ રૂ. ૦ા નું શેર મળે તો ૧ા મણુ ૨ા શેરનું શું?

૨૩ એક હવેલીને ૫૪ બારી છે, દરેક બારીમાં રૂ. ૦ા નો રંગ ખપે તો બારીઓની રંગામણી કેટલી ?

૨૪. ૧ પૈસાની નવટાંક શીંગ મળે તો શેર ૭)ા નું શું આપવું ?

૨૫. એક ગેણીનું ૧ાા મણુ તો ૩ રૂપીઆનું શું ?

૨૬. એક ક્લાસમાં ૨૭ ને બીજી ક્લાસમાં ૩૭ છોકરા છે, તેમની ૪ આના ફી ગણુતાં કુલ ફી કેટલી ?

૨૭. ૧ પૈસે શેર સકરીઆ તો ૧ાાા મણુનું શું ?

૨૮. ૧૭ા ગજ કપડામાંથી ૦ા પા ગજના કેટલા કટકા થશે ?

૨૯. એક માણસે ૭૩ શેરડીના રૂ. ૧)≈ આપ્યા તો દરેક શેરડીની કિંમત શી ?

૩૦. રૂ. ૦)≋ાા નું ૦ા શેર ઘી આવે તો ૦ાા મણ ૧ા શેરની કિંમત શી ?

૩૧. રૂ. ૧ા≋ નું ૨ા મણ ૨ શેર તો ૩ શેરનું શું ?

૩૨. રૂ. ૦ા– ની ગજ છીંટ મળે તો ૯૭ ગજની કિંમત શી ?

૩૩ રૂ. ૫ નું ૭ાા શેર તો ૦ાાા શેરનું શું ?

૩૪. ૧૩ મણ બાજરીના રૂ. ૧૯ાા તો મણનો ભાવ શો ?

૩૫. રૂ. ૦)–ાા નો ૧ ખડીઓ તો રૂ. ૨ા ના કેટલા?

૩૬. ૩૩ છત્રીના રૂ. ૪૯ાા આપ્યા તો ૫ છત્રીનું શું?

૩૭. રૂ. ૧ાા ના ભાવની ૪૭ મણ ડાંગરની કિંમત શી?

૩૮. રૂ. ૧ાા–ાા ના ભાવના ૫૨ મણ ચણાની કિંમત શી?

૩૯. રૂ. ૬૪ થી રૂ. ૯૬ કેટલા ગણા ?

૪૦. ૨ મણ ૫ શેર તુરીઆના રૂ. ૭ાા≋ા આપ્યા તો મણનો ભાવ શો ?

૪૧. એક રૂપીઆનું ૨ાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૨ાા નું કેટલું ?

૪૨. એક માણસે રૂ. ૨ાા નાં ૩૫ સંતરાં લઇ દરેક રૂ. ૦)≈ા લેખે વેચ્યાં તો શું ફાયદો થશે ?

૪૩. ૨ાા મણ માય એવી ૩૩ કોથળીમાં અનાજ ભરતાં ૭ાા મણ વધ્યું તો કુલ અનાજ કેટલું ?

૪૪. રૂ. ૦)≈ા ના ઘા કાગળ મળે તો ૪૬ ઘા નું શું આપવું ?

૪૫. રૂ. ૨ાા≈ા ના ભાવના ૫૩ મણ ચોખાની કિંમત શી ?

૪૬. રૂ. ૨ાલ્ગા ના ભાવની દાળના રૂ. ૧૫૮ બેઠા તો કેટલી દાળ લીધેલી ?

૪૭. ૨ાા ગજની ૧ પોતડીનો રૂ. ૦ાા તો ૧૮૨ાા ગજમાંથી જેટલી પોતડી બને તેની કિંમત શી ?

૪૮. રૂ. ૦)ાા ને ભાવે ૮૫ દાડમ લીધાં અને રૂ. ૦ાલ્ગા મજુરી આપી તો શું ખરચ થશે ?

૪૯. ૨૪ શેરડીના ૪ ચાર કડકા કરી દરેક ૨ાા પૈસે વેચે તો શું મળે ?

૫૦. દર નવટાંકના રૂ. ૦)ાા ગણતાં શેર ૧૨ાા~ નું શું આપવું ?

શેર અને મણની ધાત વિષે.

મનોયત્ન ૧૧.

૧. સાધારણ તોલમાં સહુથી હલકામાં હલકું કાટલું કયું?

૨. પૈસાભારનું વજન વધારે કે રૂપીઆભારનું ? શી રીતે ખાતરી કરશો ?

૩. રૂપીઓ ન હોય અને તેટલુંજ વજન જોખવાને શું વાપરશો ?

૪. એક અધોળ જોખવાને કેટલા પૈસા જોઇશે ? કેટલા રૂપીઆ જોઇશે ?

૫. તમારી પાસે ફકત નવટાંકીજ હોય અને અધોળ જોખવું હોય તો શું કરશો ?

૬. નવટાંક જોખવાને કેટલા પૈસા મૂકશો ?

૭. નવટાંક જોખવાને કેટલા રૂપીઆ મૂકશો, ને કેટલા ઢબુ મૂકશો ?

૮. નવટાંક જોખવાને કેટલી અધોળી મૂકશો ?

૯. કોઇ દુકાનદારની નવટાંકી ખરી છે તેની ખાતરી શી રીતે કરશો ?

૧૦. ૦। શેરીથી નવટાંક શી રીતે જોખાય ? અધોળ શી રીતે જોખાય ?

૧૧. ૦। શેર લેવાને કેટલા પૈસાનું વજન બસ થશે ?

૧૨. કેટલા રૂપીઆનું વજન ૦। શેર થાય ?

૧૩. કેટલી અધોળીનું વજન પાશેર થાય ?

૧૪. ૦। શેર ન હોય તો કેટલા નવટાંકાથી જોખી શકાશે ?

૧૫. અચ્છેરીથી ૦। શેર જોખો. શેરથી ૦। શેર શી રીતે જોખશો ?

૧૬. અચ્છેર જોખવાને પૈસા વધારે જોઇશે કે રૂપીઆ? અને તે કેટલા ?

૧૭. કેટલા અધોળનું વજન અચ્છેર થાય ?

૧૮. કોઇ માણસ અચ્છેર વજન આપવા ૩ પાશેરાથી જોખે તો તેને કેટલી ખોટ જાય ?

૧૯. અચ્છેરી ન હોય ને શેર હોય તો તેનાથી કેમ જોખશો ?

૨૦. ૫૪ પૈસાનું વજન કેટલું ?

૨૧. ૫૪ પૈસાના વજન જેટલા કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૨૨. ૩૦ ઢબુ જેટલું વજન કેટલી અધોળીનું ? કેટલી નવટાંકીનું ? કેટલા પાશેરનું ?

૨૩. ૩ પાશેરા અને ૧ અચ્છેરી ને ૧ પાશેર એ બેના વજનમાં શું ફેર ?

૨૪. પોણો શેર વજન જોખવું હોય ને આપણી પાસે શેર હોય તો શી રીતે જોખશો ?

૨૫. ૧ અચ્છેર અને ૧ પાશેરમાં ૧૦ ઢબુ નાખીએ તો તેનું વજન કેટલું થશે ?

૨૬. ૭૨ પૈસાનું વજન કેટલું ? ૪૦ રૂપીઆનું વજન કેટલું ? કેટલા ઢબુનું વજન ૧ શેર થાય ?

૨૭. કેટલા અધોળનું વજન ૧ શેર ? કેટલા નવટાંકનું વજન ૧ શેર ? કેટલા પાશેરનું વજન ૧ શેર ? કેટલા અચ્છેરનું વજન ૧ શેર ?

૨૮. પોણો શેરમાં કયું એક કાટલું નાંખીએ તો ૧ શેર થાય ?

૨૯. ૧ા શેરના પૈસાભાર કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળ કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? પાશેર કેટલા ?

૩૦. ૧ાા શેરના પૈસાભાર કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળ કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? પાશેર કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ? પોણોશેર કેકલા ?

૩૧. ૧ાાા શેરના પૈસાભાર કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા? અધોળ કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? પાશેર કેટલા ?

૩૨. કેટલી ૫ શેરીએ ૦ા મણ થાય ?

૩૩ કેટલી ૧ા શેરીએ ૦ા મણ ? કેટલી ૨ાા શેરીએ ૦ા મણ ?

૩૪. કેટલી ૧ા શેરીએ ૦ાા મણ થાય ? કેટલી ૨ાા શેરીએ ૦ાા મણ થાય ? કેટલી ૫ શેરીએ ૦ાા મણ થાય ?

૩૫. કેટલી ૧ા શેરીએ ૦ાાા મણ થાય ? કેટલી ૨ાા શેરીએ ૦ાાા મણ? કેટલી ૫ શેરીએ ૦ાાા મણ થાય?

૩૬. કેટલી ૧ા શેરીએ ૧ મણ થાય ? કેટલી ૨ાા શેરીએ ૧ મણ થાય ? કેટલી ૫ શેરીએ ૧ મણ થાય ? કેટલી ૮ શેરીએ ૧ મણ થાય ?

૩૭. ૦I શેર સાકરને ૫ રૂપીઆભાર એલચીનું વજન કેટલું ?

૩૮. ૯ પૈસાભાર ચારોળી ને ૧૦ રૂપીઆભાર પસ્તાનું વજન શું ?

૩૯. કોપરાંની કેટલીક વાટકીનું વજન શેર ૧)= ૨ પૈસાભાર થયું ને શેર ૨)– ૭ પૈસાભાર ગોળ લીધો તો કુલ વજન શું ?

૪૦. ૫ મણ જુવાર, એક પાંચશેરી એક ૨ શેરી ને ૧ શેરના કાટલાથી જોખતાં કેટલી વાર જોખવું પડશે?

૪૧. ૨II મણ ૪II શેર જુવાર ને ૧I મણ ૬II શેર બાજરીનું કુલ વજન કહો.

૪૨. એક માણસને ત્યાં ૧ દશશેરી ને ૧ પાંચશેરી છે, તે ૦I મણ ૬I શેર અનાજ શી રીતે જોખશે ?

૪૩. ૧ અધમણીઓ અને ૧ બશેરીથી ૦II મણ ૮ શેર ચોખા જોખો.

૪૨. એક માણસને ત્યાં ૧ દશશેરી ને ૧ પાંચશેરી છે. તે ૦I મણ ૬I શેર અનાજ શી રીતે જોખશે ?

૪૩. ૧ અધમણીઓ અને ૧ બશેરીથી ૦II મણ ૮ શેર ચોખા જોખો.

૪૪. ૧૦ શેર તુવર, પાંચશેરી ને બશેરીના કાટલાથી શી રીતે જોખાય ?

૪૫. ૦I મણ ૭ શેર ડાંગર, પાંચશેરીથી જોખો.

૪૬. ૦II મણ ૨ શેર ચણા ૩ શેરી ને ૧૮ પૈસાથી શી રીતે જોખશો ?

૪૭. ૧ દશશેરી ૧ બશેરી ને ૧ અધોળીથી ૦II મણ ૮I શેર જોખો.

૪૮. ૨ મણ ૭ શેર ડાંગર, પાંચશેરી ને ૨૦ રૂપીઆ-ભારથી શી રીતે જોખશો ?

૪૯. ૦ાા મણ ૭ શેર અનાજ ૧ પાંચશેરી ને અચ્છેરના કાટલાથી જોખો.

૫૦. ૩ા મણ ૪ા શેર ઘઉં, ૧ અધમણીઓ, ૧ પાંચશેરી ને ૧ પાશેરથી જોખો.

પ્રકરણ ૩.

પોણા.

પ્ર. મને આ કાગળમાંથી અડધો કાગળ આપો. (આપશે.)

પ્ર. હવે પા કાગળ આપો. (આપશે)

પ્ર. અડધો ને પા કાગળ ભેગા કરીએ તો કેટલા કહેવાય?

ઉત્તર ન આપે તો કહેવું **પોણો** કહેવાય.

પ્ર. કેટલા પા ભેગા કરીએ તો પોણો થાય ?

ઉ. ત્રણ પા ભેગા કરીએ તો પોણો થાય,

સાડા સાત કાગળ લઇ પોણા પોણા કાગળની જુદી જુદી થોકડી તૈયાર કરવી.

શીખવાની રીત.						પાટીઆ પર લખવાની રીત.
૧ વાર	૦ાાા કાગળ	લઇએ તો	૦ાાા કાગળ	થાય	માટે	૧×૦ાાા=૦ાાા
૨	,, ૦ાાા	,,	૧ાા	,,	,,	૨ ૦ાાા ૧ાા
૩	,, ૦ાાા	,,	૨ા	,,	,,	૩ ૦ાાા ૨ા
૪	,, ૦ાાા	,,	૩	,,	,,	૪ ૦ાાા ૩
૫	,, ૦ાાા	,,	૩ાા	,,	,,	૫ ૦ાાા ૩ાા
૬	,, ૦ાાા	,,	૪ા	,,	,,	૬ ૦ાાા ૪ા
૭	,, ૦ાાા	,,	૫ા	,,	,,	૭ ૦ાાા ૫ા
૮	,, ૦ાાા	,,	૬	,,	,,	૮ ૦ાાા ૬
૯	,, ૦ાાા	,,	૬ાાા	,,	,,	૯ ૦ાાા ૬ાાા
૧૦	,, ૦ાાા	,,	૭ાા	,,	,,	૧૦ ૦ાાા ૭ાા

(૧×૦॥। થી ૧૦×૦॥।)

મનોયત્ન ૧૨.

૧. મણ જુવાર રૂા. ૨ની મળે તો ૦॥। મણની કિંમત શી?
૨. ૭ શેર દૂધના પા આના આપ્યા તો શેરનો ભાવ શો ?
૩. રૂા. ૬॥। નું ૮ શેર ઘી તો શેરનો ભાવ શો ?
૪. દશ માણસને ૦॥। પોણો રૂપીઓ આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?
૫. પોણો દશક એટલે કેટલા ?

(૧૧×૦॥। થી ૨૦×૦॥।)

૬. ૧ અધોળ કાથાનો ૦॥। આનો તો શેરનો ભાવ શો?
૭. ૧ અધોળ સોપારીનો ૦॥। આનો તો ૧। શેરનું શું આપવું ?
૮. રૂા. ૪ ની શેર એલચી તો પોણો શેરની કિંમત શી ?
૯. ૦॥। શેર એલચીના ૩ રૂપીઆ તો અધોળનું શું ?
૧૦. રૂા. ૦॥।નું ૪॥ ગજ કપડું મળ્યું તો ૧૨ ગજનું શું?

(૨૧×૦॥। થી ૩૦×૦॥।)

મનોયત્ન ૧૩.

૧. એક ચોપડીની કિંમત રૂા ૦॥। હોય તો તેવી ૨૩ ચોપડીની કિંમત શી ?
૨. ૦॥। મણ જુવાર રૂા ૧॥ ની મળી તો ૧૯॥ મણની કિંમત શી ?
૩. ૩ આનાની ૦॥। શેર સોપારી મળે તો રૂા. ૪॥ ની કેટલી ?

૪. રૂપીઆ ૦ાાા નું ૧ાા શેર ઘી મળે તો રૂા. ૨૨ નું કેટલું ?

૫. રૂા. ૮ ની ૬ ગજ બનાત મળે તો રૂા. ૨૫ની કેટલી?

(૩૦×૦ાાા થી ૪૦×૦ાાા)

૬. એક સુતારનો રોજ રૂા. ૦ાાા હોય તો ૩૫ રોજના કેટલા રૂપીઆ ?

૭. રૂા. ૦ાાા નું એક ધોતીયું મળે તો તેવા ૩૮ ધોતીયાંનું શું ?

૮. ૧ા શેર ઘીનો રૂા. ૦ાાા હોય તો મણનું શું ?

૯. શેર ભીંડાનો ૦ાાા આનો તો મણનો ભાવ શો ?

૧૦. એક મણના રૂા. ૩૦ તો ૦ાા મણ ૪ શેરનું શું?

(૪૧×૦ાાા થી ૫૦×૦ાાા)

મનોયત્ન ૧૪.

૧. ૬૨ ગજે રૂા. ૦ાાા લેખે ૪૨ ગજની કિંમત શી ?

૨. ૪૪ છોકરાને રૂા. ૩૩ લેખે ૭ છોકરાને કેટલા રૂપીઆ આપવા ?

૩. મગન રોજ રૂા. ૦ા= કમાય અને રૂા. ૦ા– રોજ ખરચે તો ૪૭ દિવસમાં શું કમાશે ?

૪. ભાટીઆએ ૦ાાા શેરીઆ લોટા ૪૮ વાર ભર્યો તો દૂધ કેટલું ?

૫. ૦ાાા પોણો ગજના ૪૮ કકડા કેટલા ગજમાંથી થશે?

(૫૧×૦॥। થી ૬૦×૦॥।)

૬. ૫૨ ગજના રૂા. ૩૯ તો ૭ ગજનું શું ?
૭. એક કડીઆને ૫૪ રોજના રૂા. ૪૦॥। આપ્યા તો તેનો રોજ કેટલાનો ?
૮. શેરના ૬ આના તો ૧૧ નવટાંકનું શું ?
૯. શેર કારેલાંનો ૦॥। આનો તો ૧૧ મણ ૨ શેરની કિંમત શી ?
૧૦. રૂા. ૪ નું ૧ મણ ૮ શેર દૂધ મળે તો શેરનો ભાવ શો ?

(૬૧×૦॥। થી ૭૦×૦॥।)

મનોયત્ન ૧૫.

૧. ૧૨ આનાવાળી ૬૨ ચોપડી ખરીદનાર શું આપશે?
૨. ૧૨ રૂપીઆનું ૯ ગજ કપડું મળે તો ૬૫ રૂા.નું કેટલું ?
૩. એક માણસને ૬૬ દિવસનો હિસાબ ચૂકવવાને રૂા. ૫૦ ની નોટ આપી રૂા. ૦॥ પાછો લીધો તો તેનો રોજ કેટલો ?
૪. ૬૭ માણસની ઉજાણીનો ખર્ચ રૂા. ૫૦। થયો તો માણસ દીઠ શું વીસી આવશે ?
૫. એક ટોપીનો રૂા. ૦॥। તો ૭૦ ટોપીની કિંમત શી?

(૭૧×૦॥। થી ૮૦×૦॥।)

૬. ૦॥। પોણા રૂપીઆની ૭૨ ઢગલીમાં કેટલું નાણું હશે?
૭. એક માણસ રોજ રૂા. ૦॥। ખરચે તો રૂા. ૫૧ કેટલે દિવસે ખરચે ?
૮. રૂા. ૬૦, ૮૦ માણસને જે રીતે સરખા વહેંચાય તે રીતે રૂા. ૧૨॥। કેટલા માણસને વહેંચાય ?

૯. ૨ મણુ કણુકીના રૂા ૩.ાા તો શેરનો ભાવ શો ?
૧૦. એક માણસે ૨ મણુના રૂા. ૩ાાા~ આપી મીઠું લીધું પણુ તેમાંથી ૪ શેર ઓગળી ગયું તો મીઠું શા ભાવે વેચી શકાય ?

(૮૧ × ૦ાાા થી ૯૦ × ૦ાાા)

મનોયત્ન ૧૬.

૧. ૮૪ સફરજનની કિંમત રૂા. ૪ાા તો ૫ સફરજનનું શું?
૨. ૮૫ માણુસ વચ્ચે ૧ાા મણુ ૩ શેર અનાજ વહેંચવું હોય તો દરેકને કેટલું આપવું ?
૩. એક કોથળીમાં ૪૮ પૈસા માય તો તેવી ૮૫ કોથળીમાં કેટલા ?
૪. ૬૬ વાર કપડામાંથી ૮૮ માણુસને સરખે ભાગે શી રીતે અપાય ?
૫. ૯૦ પાનાની એક ચોપડીમાંથી પોણી વાંચી તો કેટલાં પાનાં વંચાયાં હશે ?

(૯૧×૦ાાા થી ૧૦૦૦×૦ાાા)

૬. ૩ પાવલીની એકેક હાર લેખે ૯૧ હાર ગોઠવી તો કુલ રૂપીઆ કેટલા થયા ?
૭. ૯૨ મણુ ચીભડાં રૂા. ૬૯ આપીને લીધાં તો તે ભાવે રૂા. ૦)~ાા નાં કેટલાં આવે ?
૮. પોણો સેંકડો એટલે કેટલા ?
૯. ૭૫૦ એટલે કેટલા હજાર ?
૧૦. મોતીચંદ પાસે રૂા. ૮૦૦ ની નોટ હતી તેના ૦ાાા ભાગની નોટ વટાવીને ગેણી લાધી તો કેટલી આવી હશે ?

સવાયા.

પ્ર. (આખા કાગળ આપી) આ કાગળ લો અને તેનાં અડધીઆં બનાવો. (બનાવશે.)

પ્ર. એ અડધીઆંના સરખા બે ભાગ પાડો. (પાડશે.)

પ્ર. (પા કાગળ બતાવી) આટલા કાગળને શું કહે છે?

ઉ. એને પા કાગળ કહે છે.

પ્ર. એક અડધીઆમાંથી કેટલા પા કાગળ બને?

ઉ. બે પા કાગળ બને.

પ્ર. ત્યારે આખા કાગળમાંથી કેટલા પા કાગળ બને?

ઉ. ચાર પા કાગળ બને.

પ્ર. **પાંચ પા** કાગળ ભેગા કરો. (કરશે.)

પ્ર. એક આખો કાગળ ને એક પા કાગળ ભેગા કરો.(કરશે.)

પ્ર. એ બેમાં શો તફાવત છે?

ઉ. એ બંને સરખાજ કહેવાય.

પ્ર. કેમ?

ઉ. આ થોકડીમાં પાંચ પા કાગળ છે અને આ થોકડીમાં એક આખો ને એક પા કાગળ છે. પણ એક આખામાંથી ચાર પા કાગળ બને એટલે એ પણ પાંચ પા કાગળની બરોબરજ થાય; માટે.

પ્ર. ત્યારે પાંચ પા કાગળનું નામ શું?

ઉ. ન આપે તો કહેવું કે એને **સવા** કાગળ કહે છે.

પ્ર. એક આખો ને એક પા કાગળ છે એનું નામ શું?

ઉ. એને પણ **સવા** કાગળજ કહે છે. (આખાનો એકડો ને પા કાગળની એક પાઇ લખાય છે તે ધ્યાનમાં લાવવું.)

પ્ર ત્યારે **સવા** એટલે શું?

૩. એક આખો ને એક પા કાગળ તે સવા અથવા
પાંચ પા કાગળ તે પણ સવા.

સવા સવા કાગળની દશ થોકડી તૈયાર રાખવી.

શીખવાની રીત.					પાટીઆપર લખવાની રીત.
૧ વાર	૧। કાગળ લઇએ તો	૧। કાગળ કહેવાય		માટે	૧×૧।=૧।
૨ ,,	૧।	,,	૨॥	,,	,, ૨ ૧। ૨॥
૩ ,,	૧।	,,	૩।॥	,,	,, ૩ ૧। ૩।॥
૪ ,,	૧।	,,	૫	,,	,, ૪ ૧। ૫
૫ ,,	૧।	,,	૬।	,,	,, ૫ ૧। ૬।
૬ ,,	૧।	,,	૭॥	,,	,, ૬ ૧। ૭॥
૭ ,,	૧।	,,	૮।॥	,,	,, ૭ ૧। ૮।॥
૮ ,,	૧।	,,	૧૦	,,	,, ૮ ૧। ૧૦
૯ ,,	૧।	,,	૧૧।	,,	,, ૯ ૧। ૧૧।
૧૦ ,,	૧।	,,	૧૨॥	,,	,, ૧૦ ૧। ૧૨॥

(૧ × ૧। થી ૧૦ × ૧।)

મનોયત્ન ૧૭.

૧. ૧। શેર દૂધનો એક આનો તો ૧૦ શેર દૂધનું શું ?
૨. ૫ શેર કારેલાંના રૂ. ૦ાાા આપ્યા તો ૨ શેરનું શું આપવું ?
૩. ૭॥ શેરના રૂ. ૦ા= આપ્યા તો શેરનો ભાવ શો ?
૪. સવા દશક એટલે કેટલા ?
૫. રૂ. ૧। નું ૫ શેર તેલ મળે તો મણનો ભાવ શો ?

(૧૧ × ૧૧ થી ૨૦ × ૧૧)

૬. દરેક છોકરાને રૂા. ૦)–ા નાં પતાસાં વહેંચતાં ૧૫ છોકરાંને કેટલાનાં વહેંચાશે ?

૭. રૂા. ૧૧ વાળી ૧૯ છત્રી ખરીદી તો શું ખરચ થશે ?

૮. એક ટોપી બનાવતાં ૧ રૂપીઆની મખમલ ને રૂા. ૦। સીવણુ થાય તો તેવી ૧૭ ટોપીનું શું ?

૯. મારી પાસે ૫ પાવલી છે. એટલીજ ૧૩ જણા પાસે હોય તો કેટલા રૂા. થાય ?

૧૦. રૂા. ૨૩ાા માં રૂા. ૧૧ ઉમેરીએ તો રૂા. ૧૧ રોજના કેટલા સુતાર બોલાવી શકાશે ?

(૨૧ × ૧૧ થી ૩૦ × ૧૧)

મનોયત્ન.૧૮.

૧. રૂા. ૦)–ા ની એક મોસંબી મળે તો ૨૩ મોસંબીનું શું ?

૨. એક કલાસમાં ૨૫ છોકરા રૂા. ૦)–ા ફી ભરે છે તો તેમની ફી કેટલી ?

૩. એક રૂપીઆભાર એલચીનો રૂા. ૦)–ા તો ૦ાા શેરનું શું ?

૪. એક અધોળનો રૂા. ૦)–ા તો ૧ાા શેરનું શું ?

૫. ૫ નારંગીના રૂા. ૦ા=ા તો ૨૩ નારંગીની કિંમત શી ?

(૩૧ × ૧૧ થી ૪૦ × ૧૧)

૬. એક મણના ૧૧ શેર કેટલા ?

૭. ૩૩ છોકરાને ૧૧ શેર સવા શેર પેંડા વહેંચી આપો તો કેટલા જોઇએ ?

૮. એક ધાડવામાં ૧૧ મણ ઘી હતું તેમાંથી ૩૩ વાર ૧૧ શેર ઘી કાઢયું તો કેટલું રહ્યું ?
૯. રૂ. ૩૪ નું ૪૨॥ મણ અનાજ મળ્યું તો રૂ. ૫ નું કેટલું આવે ?
૧૦. રૂપીઆનું ૧૧ ગજના ભાવનું રૂ. ૩૫ નું કપડું લીધું. તે ૫૧ ગજમાં કેટલું ઓછું ?

(૪૧ × ૧૧ થી ૫૦ × ૧૧)

મનોયત્ન ૧૯.

૧. ૨૧ છોકરાની ૨ હારને રૂ. ૦)ーા વહેંચી આપવા કુલ શું જોઇએ ?
૨. એક કલાસમાં ૨૫ છોકરા હતા અને બીજીમાં ૨૧ છોકરા હતા તેમને રૂ. ૦)ーા ની કિંમતની એકેક ચોપડી આપતાં કેટલી કિંમતની ચોપડી અપાશે ?
૩. એક શેરીમાં ૪૮ ઘર છે. એક બ્રાહ્મણ ઘર દીઠ ૧૧ શેર અનાજ ઉઘરાવે તો કેટલું અનાજ ભેગું.
૪. ૪૪ છોકરાને ૫૫ સંતરાં આપીએ તો ૧૨ છોકરાને કેટલાં ?
૫. એક કોથળીમાં શેર ૦ા― અનાજ માય તો એવી ૪૯ કોથળીમાં કેટલું માય ?

(૫૧ × ૧૧ થી ૬૦ × ૧૧)

૬. રૂ. ૦)ーા ની ગજ છીંટ મળે તો ૫૨ ગજની કિંમત શી ?
૭. રૂ. ૫૪ થી રૂ. ૬૦ા કેટલા ગણા છે ?

૮. રૂા. ૫૬ નું ૧ાા મણ તો ૧ રૂપીઆનું કેટલું ?
૯. એક ચોપડી વેચનારે ૫૭ ચોપડીની કિંમત આપવાને રૂા. ૨૫ ની ૩ નોટ આપી રૂા ૩ાા પાછા લીધા તો દરેક ચોપડીની કિંમત શી ?
૧૦. ૧૨ સાધુનાં ૫ ટોળાંને સાધુ દીઠ શેર ૦)–ા ઘી આપીએ તો કેટલું ઘી વપરાશે ?

(૬૧ × ૧૧ થી ૭૦ × ૧૧)

મનોયત્ન ૨૦.

૧. રૂા ૭૬ા અને રૂા. ૮૯ાા વચ્ચે તફાવત કેટલો ?
૨. ૧ અધોળનો રૂા. ૦)–ા તો ૪ શેરની કિંમત શી ?
૩. ૮૫ ગજમાંથી ૧૧ ગજના કેટલા કકડા નીકળે ?
૪. રૂા. ૮૧૧ એ રૂા. ૬૫ થી કેટલા ગણા ?
૫. રૂા. ૦)–ા ના ભાવના કેટલા સકરજન વેચે તો રૂા. ૫ા– પેદા કરે ?

(૭૧ × ૧૧ થી ૮૦ × ૧૧)

૬. સવા સવા રૂપીઆની ૨૪ ઢગલીની ૩ હારમાં રૂપીઆ કેટલા ?
૭. એક રૂા. ૦ાા ના રોજવાળો ને બીજો રૂા ૦ા નો રોજવાળો એવા બે કડીઆ કામે લગાડયા તો તેમનું ૭૫ દિવસનો હિસાબ ચૂકવવા રૂા. ૯૦ ઉપરાંત શું આપવું પડશે ?
૮. મોતીલાલ પાસે રૂા. ૭૬ છે ને મોહનલાલ પાસે તેનાથી ૧૧ ગણા છે તો મોહનલાલ પાસે કેટલા રૂપીઆ હશે ?

૯. રૂ. ૧। ની મણુના ભાવની કેરી રૂ. ૯૧।।। ની કેટલી આવશે ?

૧૦. ૭૫ બ્રાહ્મણને રૂ. ૯૪)=ના સરખે ભાગે વહેંચો.

(૮૧ × ૧। થી ૯૦ ૧।)

મનોયત્ન ૨૧.

૧. રોજ રૂ. ૧।–ના પેદા કરે તો ૮૨ રોજનું શું ?

૨. શેર ચોખાના રૂ. ૦)–ના લેખે ૨ મણ ૭ શેરની કિંમત શી ?

૩. ૯ ગેણી વટાવી તેમાં દર ગેણીએ રૂ. ૦)–ના વટાવ મળ્યો તો કુલ વટાવ કેટલો ?

૪. ૨૯ ઓગણત્રીસ મણ બાજરીના ૩ ઢગલા રૂ. ૧। ને ભાવે વેચ્યા તો શું મળશે ?

૫. ૪૦ મણ ડાંગર હતી. તેમાં ૪૯ મણ ડાંગર લીધી. તમામ ડાંગર વેચતાં મણે ૦)–ના ખોટ ગઇ તો કુલ ખોટ કેટલી ?

૬. રૂ. ૧૧૫ નું ૯૨ મણ અનાજ મળે તો ૭ મણની કિંમત શી ?

૭. માણુસ દીઠ શેર ૦।– તેલ આપતાં ૯૫ માણુસને કેટલું અપાય ?

૮. રૂ. ૯૬ થી રૂ ૧૨૦ કેટલા ગણા છે ?

૯. ૧૨૫ એટલે કેટલા સો ?

૧૦. સવા હજાર એટલે કેટલા ?

પ્રકરણ ૪.

અધોળ.

મનોયત્ન ૨૨.

૧. મગને અધોળ ઘીના ૩ પૈસા આપ્યા તો શેરનો ભાવ શો ?
૨. પૈસાભાર ઘીની ૨ પાઇ લીધી તો અધોળનું શું ?
૩. રૂા. ૦)–ા નું અધોળ તો ૧૧ રૂપીઆભારનું શું ?
૪. ૪ા પૈસાભાર મરચાંની ૧ા પાઇ આપી તો ૦ાા શેરનું શું ?
૫. ૯ પાઇનું અધોળ તો ૧ પૈસાભારનું શું ?
૬. રૂા. ૦)–ાા નું અધોળ તો ૦ાા શેર ૨ પૈસા ભારનું શું ?
૭. મોતીલાલ પૈસાની અધોળ દરાખ લાવ્યો તો છગન રૂા. ૦ા– ૧ પાઇની કેટલી લાવશે ?
૮. ૨ પૈસાનું અધોળ જીરૂં મળ્યું તો ૨ા શેર ૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૯. રૂા. ૦)– ૧ા પાઈની અધોળ હીંગ મળી તો ૧૭ પૈસાભારનું શું ?
૧૦. રૂા. ૦)= ૧ પાઇનું અધોળ તો શેર ૦ાા= ૧ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૧. રૂા. ૦)=ા નું અધોળ તો ૨ શેર ૧ પૈસાભારનું શું ?
૧૨. ૨ પાઇની અધોળ સાકર મળી તો શેર ૧ાા= ૧ા રૂપીઆભારનું શું ?
૧૩. અધોળ ધાણાનું એક પડીકું ૧ા પાઇએ મળે તો રૂા. ૦ા–ાાનાં કેટલાં પડીકાં ?

૧૪. ૧ાા પાઇની અધોળ ખાંડ આવી ૫ શેર ૩ પૈસાભારનું શું ?
૧૫. રૂા. ૦)૦ાાાનું અધોળ મીઠું મળે તો મણનો ભાવ શો ?
૧૬. મોતીલાલે રૂા. ૦ાા૦નું શેર ૦ાા≡ મીઠું આણ્યું તો અધોળની કિંમત શી પડી ?
૧૭. એક ઢબુભાર એલચીનો રૂા. ૦)~ાા આપ્યો તો અધોળ એલચીનું શું ?
૧૮. ૧ પૈસાભાર એલચીના ૩ પૈસા તો અધોળનો ભાવ શો?
૧૯. ૧૫ પૈસાભારના રૂા. ૦ાા≡ આપ્યા તો અધોળનું શું ?
૨૦. ૯ પૈસાભારના રૂા. ૦)≡ાા ૨ પાઇ તો અધોળનું શું ?
૨૧. રૂા. ૦ા=ાનું શેર ૦ા~ તો ૧ા રૂપીઆભારનું શું ?
૨૨. રૂા. ૦)~ ૧ાા પાઇનું શેર ૦ાા~ તો ૩ાા શેરનું શું ?
૨૩. ૪ પાઇનું રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૨૪. રૂા. ૧)=નું ૧ અધોળ તો શેર ૧)= ૨ પૈસાભારનું શું ?
૨૫. હીંગ રૂા. ૦)~ ૧ાા પાઇની ૨ાા રૂપીઆભાર તો ૧ા શેરનું શું ?

નવટાંક.

મનોયત્ન ૨૩.

૧. પસતાં રૂા. ૦ા~નાં નવટાંક લીધાં તો ૩ાાા રૂપીઆભારનું શું?
૨. છગનલાલ ૩ પૈસાની નવટાંક ચારોળી લાવ્યો તો શેરનો ભાવ શો હશે ?
૩. કાળી દ્રાક્ષ રૂા. ૦)≡ની ૦ાાા શેર તો નવટાંકનું શું ?
૪. ઝીરૂ [illegible]. ૦)~નું નવટાંક તો શેરનો ભાવ શો ?
૫. ઝીરૂ રૂા. ૦ા૦ાાનું શેર ૦ા= તો શેરનો ભાવ શો ?
૬. રૂા. ૦)=ાા ૨ પાઇની શેર સાકર મળે તો નવટાંકનું શું ?

૭. ૧૦॥ પાઇનું શેર ૦॥ તો નવટાંક કેટલાનું ?
૮. રૂ. ૨ા ની ૨ા શેર હીંગ લીધી તો નવટાંકનું શું ?
૯. નવટાંક ઘીનો રૂ. ૦)–ાા તો શેર ૦ાા=નું શું ?
૧૦. રૂ. ૦)=ાા ની શેર ૦)=ાા તો નવટાંકનું શું ?
૧૧. શેર ૦ાા॥ ધાણાના રૂ. ૦)॥ાા તો નવટાંકનું શું ?
૧૨. રૂ. ૦ાા–ાની શેર ૦ાા– બદામ મળે તો.નવટાંકનું શું?
૧૩. ખાંડ શેર ૧ા=ના રૂ. ૦)=ાા આપ્યા તો શેરનો ભાવ શો?
૧૪. રૂ. ૧)=ની ૦ાા શેર બદામ આવે તો શેર ૦)॥નું શું?
૧૫. ૧ા શેર ગોળના રૂ. ૦)–ાા ૧ાા પાઇ તો ૨ શેરનું શું ?
૧૬. શેર ૦ા–નો રૂ. ૧ા તો નવટાંકનું શું ?
૧૭. એક પળીમાં નવટાંક તેલ માય તો શેર ૧ા॥ની કેટલી પળી ભરાશે ?
૧૮. ૩ અધોળના રૂ. ૦ાા॥ તો ૧ નવટાંકનું શું ?
૧૯. ૫ રૂપીઆભાર એલચીના રૂ. ૦ા=ા તો શેર ૦ાા– ૧ રૂપીઆભારનું શું ?
૨૦. મેં નવટાંક ચારોળીના ૩ પૈસા આપ્યા તો ૧ પાઇની કેટલી ?
૨૧. નવટાંક પસ્તાંનાં રૂ. ૦)॥ આપ્યા તો ૨ પૈસાભારનું શું?
૨૨. નવટાંક ઘીનો રૂ. ૦)–ાા તો મણનો ભાવ શો ?
૨૩. ૧ પૈસાની નવટાંક ખાંડ આવી તો ૩૫ રૂપીઆ-ભારનું શું ?
૨૪. સોપારીની છીલ રૂ. ૦)=ાા ની શેર ૦ા= તો ૦ાા શેરનું શું ?
૨૫. પેંડા રૂ. ૦ા॥ ના શેર ૦ાા= તો નવટાંકની કિંમત શી ?

પાશેર, અચ્છેર અને પોણોશેર.

મનોયત્ન ૨૪.

૧. એક છોકરો રૂ. ૦)-ાા ની ૦। શેર બરફી લાવ્યો તો શેરનો ભાવ શો ?

૨. ગંઠોડા રૂ. ૦।- ના ૦। શેર લીધા તો શેર ૦ાાા≡ ના કેટલા ?

૩. ૦। શેર કારેલાંની ૪ પાઇ આપી તો રૂ. ૦)- નાં કેટલાં ?

૪. એક માણસ રૂ. ૦)= નું ઘી લેવા ગયો. ગાંધીએ ૧૦ ઢબુ મૂકીને જોખી આપ્યું તો ૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૫. એક માણસ રૂ. ૦)≡ ની ૦ાા શેર દ્રાક્ષ લાવ્યો તો ૦। શેરનો ભાવ શો ?

૬. રૂ. ૦। ૦ાા ૧ પાઇનો શેર ૨ાા ગોળ મળે તો ૦। શેર લેનાર શું આપે ?

૭. બદામ રૂ. પાા= ની ૩ાા શેર મળી તો રૂ. ૦।≡ ની કેટલી મળી ?

૮. ૦। શેર ધાણાની ૭ પાઇ આપી તો રૂ. ૦।≡ ના કેટલા આવે ?

૯. કવચી રૂ. ૦)૦। ૧ાા પાઇની પાશેર લીધી તો શેર ૧ાાા= લેનાર શું આપે ?

૧૦. શેર ૦ાાા= કમોદના રૂ. ૦)-ાાા તો ૧ાા પાશેરનું શું ?

૧૧. ૦ાા શેર તેલ, ૨ રૂપીઆભાર માય એટલી પળીથી [illegible]લીવાર જોખાય ?

૧૨. ૫ શેર તેલનો રૂ. ૧। તો ૦ાા શેરનું શું ?

૧૩. ૫ શેર દિવેલના રૂા. ૦ાાા તો ૦ાા શેરનું શું ?

૧૪. ૧ રૂપીઆભાર એલચીની રૂા. ૦)–ા ૧ પાઈ આપી તો ૦ાા શેરનું શું આપવું ?

૧૫. ૨ પૈસાભાર મધની ૫ પાઇ આપી તો ૦ાા શેરનું શું ?

૧૬. ૩ પૈસાભાર કેશરના રૂા. ૦ા– ૨ પાઇ તો ૦ાા શેરનું શું ?

૧૭. ૦ાા શેર ઘીના રૂા. ૦ા= તો મણનો ભાવ શો ?

૧૮. ૨ાા શેર હીંગના રૂા. ૨ાાા–ા ૨ પાઇ તો ૦ાા શેરનું શું આપવું ?

૧૯. પસ્તાં રૂા. ૦ાાા નાં ૦ાા શેર તો ૦ાાા શેરનું શું ?

૨૦. ૦ાાા શેર બદામના રૂા. ૧)=ાાા તો ૦ાા શેરની કિંમત શી ?

૨૧. ૦ાાા શેર ચણાની ૧૦ પાઇ આપી તો પાશેર ચણાનું શું ?

૨૨. ૨ા શેર વાલના રૂા. ૦)= આપ્યા તો ૦ાાા શેરનો ભાવ શો ?

૨૩. રૂા. ૦ા– નું શેર ૬ાાા શાક મળે તો ૦ાાા શેરની કિંમત શી ?

૨૪. ચુનીલાલ રૂા. ૦)– નું શેર ૦ાાા શાક લાવ્યો તો મણનો ભાવ શો ?

૨૫. રૂા. ૦)–૧ાા પાઇનાં ૦ાાા શેર ભીંડાં મળે તો શેર ૧૩ાા ની કિંમત શી ?

૨૬. રૂા. ૦ાાા ની ૬ શેર સાકર આવી તો શેર ૦ાાા નું શું ?

૨૭. ગોળ રૂા. ૦ા=ાા નો ૭ શેર તો ૨ પાશેર ૩ અધોળ ૪ાા પૈસાભારનું શું ?

૨૮. ૦ાા શેર દુધી લઇને ૦ાા આનો આપ્યો તો રૂ. ૦ાાaાા ની કેટલી ?

૨૯. રૂ. ૦)-ા નું ૦ાા શેર દૂધ આવ્યું તો રૂ. ૦ાાa નું કેટલું ?

૩૦. રૂ. ૦ા ની ૩ શેર પાપડી મળે તો ૦ાા શેરની કિંમત શી ?

શેર.

મનોયત્ન ૨૫.

૧. રૂ. ૧૫નું ૧ શેર તો અધોળનું શું ?

૨. રૂ. ૦ાાaના શેર ગંઠોડા મળે તો મણનો ભાવ શો ?

૩. રૂ. ૧ાાની શેર બદામ મળે તો ૦ા મણની કિંમત શી?

૪. રૂ. ૦)aાની શેર સાકર તો ૦ાા મણ ૫ શેરનું શું ?

૫. રૂ. ૧૮ાાનાં મણ ૦ા શેર ૫ પસ્તાં મળે તો ૪ શેરનું શું?

૬. રૂ. ૧૧ની ૦ાા મણ ચારોળી આવે તો રૂ. ૧ાાaની કેટલી ?

૭. લાલ દ્રાક્ષ રૂ. ૦ા-ની શેર તો નવટાંકનું શું ?

૮. રૂ. ૦ાa શેર તો અધોળનું શું ?

૯. રૂ ૦)aાની શેર સાકર મળે તો પાઇની કેટલી ?

૧૦. રૂ. ૦ાા૦ાનું ૭ શેર દૂધ મળે તો ૨ શેરનું શું ?

૧૧. રૂ. ૧)aનું ૧૨ શેર દૂધ આવે તો રૂ. ૦ા-નું કેટલું ?

૧૨. ગોળ રૂ. ૧)-ા ૨ પાઇનો ૧૧ શેર તો શેરનો ભાવ શો?

૧૩. એક માણુસ પાસે રૂ. ૨ાા હતા તે રૂ. ૦)-ાાના શેરના ભાવનાં મણ ૦ા શેર ૨ કંટોલાં લાવ્યો તો તેની પાસે શું રહેશે ?

૧૪. એક માણુસ રૂ. ૦)-ાા ૨ પાઇના ભાવના ૦ા મણુ ૫ શેર કારેલાં લાવ્યો, ને બીજો તેટલાજ રૂ. ૦)-ાાના ભાવનો લાવ્યો તો બીજો શું વધારે આપી આવ્યો?

૧૫. જ્યારે ખાંડ રૂ. ૦)−ાાા ૧ પાઇએ શેર મળતી હતી ત્યારે ૦ાાા લાવ્યો ને રૂ. ૦)= ૨ પાઇ થયો ત્યારે વેચી તો શું કમાયો ?

૧૬. રૂ. ૦)−ા ૨ પાઇના ભાવના ભીંડાં કેટલાં લઇએ તો રૂ. ૨ા−ા આપવા પડે ?

૧૭. રૂ. ૦)−ાાના ભાવની ૦ાા મણ દૂધી ને રૂ. ૦)−ાના ભાવના ૧૫ શેર વેંગણ લીધાં તો શું ખરચાશે ?

૧૮. રૂ. ૦)−ાા શેરના ભાવની તુવરની દાળને રૂ. ૦)−ા શેરના ભાવની ચણાની દાળ પા પા મણ લઇએ તો શું આપવું પડે ?

૧૯. રૂ. ૦)−ાાા શેરના ભાવનું ૮ શેર દૂધ અને રૂ. ૦)≡ાા શેરના ભાવનું ૪ શેર દહીં લઇએ તો શું ખરચ થશે ?

૨૦. રૂ. ૦)−ાા ૧ પાઇના ભાવનાં ગીલોડાં અને રૂ. ૦)−ા ૨ પાઇના ભાવનાં કારેલાં સરખે સરખાં લીધાં અને તેના રૂ. ૧)= આપ્યા તો કેટકેટલાં લીધેલાં ?

૨૧. શેર ચારોળીના રૂ. ૦ા= તો ૨ પૈસાભારનું શું ?

૨૨. શેર ઘીના રૂ. ૦ાા= તો ૩ રૂપીઆભારનું શું ?

૨૩. શેર તેલના રૂ. ૦ા− તો ૧ પૈસાભારનું શું ?

૨૪. રૂ. ૦ાા≡નું ૫ શેર દિવેલ મળે તો ૩ રૂપીઆભારનું શું ?

૨૫. રૂ. ૨ાા≡ાનું શેર તો રૂ. ૦ા ૦ાનું કેટલું ?

મણ.

મનોયત્ન ૨૬.

૧. રૂ. ૩ની મણ તુવેરની દાળ મળે તો ૨ા મણનું શું ?

૨. રૂ. ૫ના મણ ચોખા મળે તો ૦ા મણ ૫ શેરનું શું આપવું ?

૩. રૂ. ૪ની મણ કમોદ આવે તો ૦ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૪. રૂ. ૬ની ૧ાા મણ ડાંગર મળી તો મણનો ભાવ શો ?
૫. સુકવેલ રૂ. ૬ાની મણ વેચાય તો શેરનો ભાવ શો ?
૬. રૂ. ૪)−ા ૧ પાઇના મણ ચણા મળે તો અધોળનું શું ?
૭. રૂ. ૮ા−ા ૧ પાઇનું મણ તો ૨ રૂપીઆભારનું શું ?
૮. રૂ. ૦)≡ાની અધોળ એલચી તો મણનો ભાવ શો ?
૯. રૂપીઆભાર એલચીનો ૧ આનો તો ૧ાા મણનું શું ?
૧૦. રૂ. ૧૨ાાનું ૨ાા મણ તો મણનો ભાવ શો ?
૧૧. રૂ. ૩ાાના ૦ાા મણ ચોખા તો ૭ પાઇના કેટલા ?
૧૨. રૂ. ૪૨ાાનું મણ તો ૨ાા શેરનું શું આપવું. ?
૧૩. રૂ. ૨૪ાનું ૧ મણ તો ૫ા શેર શું ?
૧૪. ૨ાા શેર દાળના રૂ. ૦)≡ાા તો મણનો ભાવ શો ?
૧૫. ૧ા શેર કેરીના રૂ. ૦)≡ તો મણનો ભાવ શો ?
૧૬. એક માણસે ૧૬ શેર કેરી લીધી તેના રૂ. ૧ા− આપ્યો તો મણનો ભાવ શો ?
૧૭. એક માણસે ૮ શેર પાયરીના રૂ. ૧ાા− આપ્યા તો રૂ. ૦ાા−ની કેટલી ?
૧૮. એક માણસે ૯ કેરીના રૂ. ૨ા=ા આપ્યા તો ૯ મણનું શું ?
૧૯. ૭ મણ કેરીના રૂ. ૭ાા તો ૧૦ાા શેરના કેટલા ?
૨૦. રૂ. ૧૦નાં મણ સોપારી તો ૩ શેરનું શું ?
૨૧. ૪ શેર સોપારીના રૂ. ૧)=ા તો મણનો ભાવ શો?
૨૨. શેર ૦)≡ના રૂ. ૦)−ાા તો ૧ાા મણની કિંમત શી ?
૨૩. રૂ. ૩ાાનું મણ દૂધ મળે તો રૂ. ૦ા=ાનું કેટલું ?
૨૪. [illegible]ી રૂ. ૩)=ની મણ મળે તો ૩ શેરનું શું ?
૨૫. ચીભડાં રૂ. ૨ાા=ા ૨ નાં મણ મળે છે તો રૂ. ૦ાા ૨ પાઇનાં કેટલા ?

પ્રકરણ ૫ મું.

પરચુરણ.

૧. માણસ પાસે ૮૬ ગાય હતી, અને બીજી ૪૧ ગાય લીધી તો કેટલી થઇ ?

૨. ૬૮ રૂપીઆમાં ૩૬ રૂપીઆ ઉમેર્યા તો કેટલા થયા ?

૩. એક માણુસ મહીને ૪૫ રૂપીઆ કમાય અને ૨૯ ખરચે તો મહીને શું બચાવશે ?

૪. મગન પાસે ૨૪ કાગળ હતા ને છગન પાસે ૨૭ કાગળ હતા તો કુલ કેટલા થયા ?

૫. એક છોકરા પાસે રૂ. ૩ા≈ હતા ને રૂ. ૨)– ઇનામના મળ્યા તો તેની પાસે શું થયું ?

૬. સુંદરને રૂ. ૫ા≡ આપી બજાર મોકલ્યો તેમાંથી તેણે રૂ. ૨ા≈ અનાજમાં ને રૂ. ૧ાા≡ શાકમાં વાપર્યા તો તે શું પાછું લાવશે ?

૭. એક વેપારીએ રૂ. ૧≈ના ભાવની ૪૫ ટોપી લીધી તો શું આપવું પડશે ?

૮. રૂ. ૪૪)ની ૩૨ છત્રી લીધી તો દર નંગનું શું ?

૯. રૂ. ૦ા– વારનું ૨૦૦ વાર કપડું લીધું, શું કિંમત બેસશે ?

૧૦. ૧૨૭ છાણામાંથી કેટલા પાંચડા ગણાશે ? અને કેટલાં વધશે ?

૧૧. શેર તેલના રૂ. ૦ા– અને શેર દીવેલના રૂ. ૦)≡ લેખે બંને ૬ શેર છ શેર લેતાં શું ખરચ થશે ?

૧૨. મેં એક માગનારને ૭ ગેણી આપી ત્યારે તેના રૂ. ૭૧ બાકી રહ્યા તો કુલ દેવું કેટલું ?

૧૩. એક માણુસ દર મહીને રૂ.૭ળા=કમાય અને રૂ.૨૦ાॄ ખરચે તો વરસે શું બચાવશે ?

૧૪. રૂ. ૨ાના ભાવની ૭૫ ચોપડી લીધી દર ચોપડીએ રૂ. ૦)– કમીશન મળ્યું તો શું આપવું પડશે.

૧૫. રૂ. ૦)=૧ પાઇનું એક દાડમ તો ૮૭ દાડમનું શું ?

૧૬. ૨ા મણ અનાજ ૫ શેરીથી જોખતાં કેટલીવાર જોખવું પડશે ?

૧૭. એક દ[illegible]રી ને એક શેરીઆથી મણ ૨ાા અનાજ કેટલીવાર જોખવું પડશે ?

૧૮. ૧ા મણ જુવારના રૂ. ૨ા=ા તો ૦ા મણનું શું ?

૧૯. એક કોથળીમાં ૦ાા મણ જુવાર ભરાય ૧૭ કોથળીમાં કેટલી માય ?

૨૦. ૧ા મણ કણુકીના રૂ. ૧ાા– આપ્યો તો ૭ શેરની કિંમત શી ?

૨૧. શેર ૨)– થી ૧ મણ ૯ાા શેર કેટલાગણા છે ?

૨૨. રૂ. ૦)૦ાા નું શેર ૦)– તો ૭ શેરનું શું ?

૨૩. રૂ. ૦)–ા ની ૧ રૂપીઆભાર એલચી મળી તો રૂ. ૧ાા– ની કેટલી ?

૨૪. રૂ. ૨ા ના ૨૪ ખડીઆ લીધા તો દર નંગની કિંમત શી ?

૨૫. શેર ૬ા ઘીના રૂ. ૨ાા તો ૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૨૬. રૂ. ૧)–ાા નાં ૧ાાા મણ તુરીઆં મળ્યાં તો શેરનો ભાવ શો ?

૨૭. એક માણુસે ૩૬ વાર કપડું રૂ. ૧૧ માટે આણ્યું તેમાંથી ૪ ચાર વારના કકડા પાડી દરેક કકડો રૂ. ૦)–ા ને ભાવે વેચ્યો તો નફો શું ?

૨૮. કોઇ દુકાનદારની નવટાંકી ખરી છે તેની ખાતરી શી રીતે કરશો ?

૨૯. એક માણસ પાસે એક અચ્છેરી અને એક નવટાંકી છે તો ૧ શેર જોખવાને કેટલા પૈસા ઉમેરવા પડશે ?

૩૦. તમારી પાસે ૧ અચ્છેરી છે તેનાથી શેર ૦)≈ શી રીતે જોખી આપશો ?

૩૧. ૧ાાા શેરના પૈસાભાર અને રૂપીઆભાર વચ્ચે શું તફાવત ?

૩૨. કેટલી ૨ાા શેરીએ ૦ાાા મણ થાય ?

૩૩. ૧ અધમણીઓ ને ૧ નવટાંકીથી ૫ મણ ૧૧ શેર વજન કેટલી વખત જોખશો ?

૩૪. રૂા. ૧૨ાાા નું ૧૭ મણ અનાજ આવ્યું તો મણનો ભાવ શો ?

૩૫. મણ ભીંડાના રૂા. ૧ાાા≈ આપ્યા તો ૩ શેરનો ભાવ શો ?

૩૬. ૮ રૂપીઆનું ૬ ગજ કપડું મળે તો ૬૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૭. ૪૨ સફરજનના રૂા. ૨૧ તો ૧૦ સફરજનનું શું ?

૩૮. મારી પાસે રૂા. ૧૦૦૦ ની નોટ જે તે વટાવી તેની પોણી કિંમતની ગેણી લીધી તો કેટલી આવશે ?

૩૯. ૨૩×૧ા=૨૮ાા માં શું સમજ્યા ?

૪૦. ૮૯×૧ા=૧૧૧ા એટલે શું ?

૪૧. રૂા. ૩ાા નું ૨ મણમાં ૫ શેર ઓછું અનાજ આવ્યું તો રૂા. ૦)– નું કેટલું ?

૪૨. રૂા. ૫૨ાા એ રૂા. ૪૨ થી કેટલા ગણા છે ?

૪૩. રૂા. ૦)–ı ના ભાવના કેટલાં સંત[illegible] રૂા. ૩ા≈ ઉપજે ?

૪૪. મેં રૂા. ૧ા ના ભાવની રૂા. ૧૦૫) ની કેટલા મણ ફેરી લીધી હશે ?

૪૫. રૂા. ૦)– ૧ા પાઇનું શેર ૦ા– તો ૭ શેરનું શું?

૪૬. ૦ા શેર ચારોળીના રૂા. ૦)–ા આપ્યા તો ૧ પાઇની કેટલી ?

૪૭. રૂા. ૦)=ા ની શેર ૦ા– તો ૧ા શેરનું શું ?

૪૮. રૂા. ૦ા≡ ના શેર ૦ાા= તો ૧ા પાશેરનું શું ?

૪૯. ૦ા [redacted] રૂા. ૦ા≡ તો મણનો ભાવ શો ?

૫૦. એક માણસ પાસે રૂા રાા≡ હતા, તે રૂા. ૦)–ાા ના શેરના ભાવના ૦ા મણ ૧ શેર ફારેલાં લાવ્યો અને રૂા. ૦)= મજુરી આપી તો શું બચશે ?

સમાપ્ત.